

Sotsiaalkaitseministri 17. märtsi 2021. a määruse nr 7 „Sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ja esitamise kord“ muutmise määruse seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega muudetakse sotsiaalkaitseministri 17. märtsi 2021. a määrust nr 7 „Sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ja esitamise kord“ (edaspidi *määrus nr 7*), millega on kehtestatud sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete vormid ja aruannete esitamise kord.

Määruse muudatused vähendavad halduskoormust ning jätkavad sotsiaalvaldkonnas olnud pikemaajalist suunda koondina vähendada esitatavate aruannete mahtu. Võrreldes eelmise aastaga vähendatakse lahtrite arvu aruandevormides üle 5%, mis mõjutab positiivselt Sotsiaalkindlustusameti ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse töökoormust aruannete ettevalmistamisel ning kohalike omavalitsuste töökoormust ja asutuste halduskoormust aruannete täitmisel. Andmete esitamise mahtu vähendatakse kuues aruandevormis. Kolmes aruandevormis tehakse väiksemaid kohandusi ehk sõnastuslikke muudatusi ja täpsustusi.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi analüüsiosakonna peaanalüütik Marion Rummo (e-post: marion.rummo@sm.ee), majandusliku toimetuleku poliitika juhtivanalüütik Margit Rannamets (e-post: margit.rannamets@sm.ee) ning analüütikud Madli Jõelet (e-post: madli.joeleht@sm.ee) ja Priit Laanoja (e-post: priit.laanoja@sm.ee).

Statistiliste aruannete vormide muutmise ettepanekute tegemisel osalesid kohalikud omavalitsused (edaspidi KOV) ja teenuseid osutavad asutused sotsiaalhoolekande andmepõhise aruandluse projekti raames tehtud küsitluse teel, Sotsiaalministeeriumi laste ja pere osakonna lastekaitsepoliitika juht Birgit Siigur (e-post: birgit.siigur@sm.ee) ja laste heaolu teenuste poliitika juht Brit Tammiste (brit.tammiste@sm.ee), hoolekande osakonna hoolekandeteenuste poliitika juht Maarika Tarum (maarika.tarum@sm.ee) ning hüvitiste ja pensionipoliitika osakonna majandusliku toimetuleku poliitika juht Kati Nõlvak (kati.nolvak@sm.ee), Sotsiaalkindlustusameti erivajadustega inimeste heaolu osakonna erihoolekande ja rehabilitatsiooni talituse juhataja Lagle Kalberg (lagle.kalberg@sotsiaalkindlustusamet.ee) ja arendus- ja finantsosakonna analüüsitalituse analüütik Kati Karelson (kati.karelson@sotsiaalkindlustusamet.ee) ning sotsiaalhoolekande andmepõhise aruandluse projektipartner Trinidad Wiseman OÜ (edaspidi TWN).

Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusloome ja isikuandmete kaitse nõunik Alice Sündema (e-post: alice.sundema@sm.ee).

Määruse on keeletoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletoimetaja Virge Tammaru (e-post: virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Määrusega muudetakse sotsiaalkaitseministri 17. märtsi 2021. a määruse nr 7 „Sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ja esitamise kord“ redaktsiooni, mis on avaldatud Riigi Teatajas avaldamismärkega RT I, 06.06.2025, 6.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrusega muudetakse määruse nr 7 lisasid 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12 ja 16 ning need asendatakse uute lisadega.

Määruse nr 7 lisas 2 „Eluruumi tagamise teenus“, lisas 14 „Turvakoduteenus“, lisas 15 „Varjupaigateenus“ ega lisas 17 „Hoiu-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenuse ning muude sotsiaalteenuste osutamine suure hooldus- ja abivajadusega lastele ja nende peredele“ muudatusi ei tehta.

Määruse nr 7 lisa 3 ehk aruandevormi „Isikliku abistaja teenus“ tabelist 1 „Isikliku abistaja teenuse saajad soo, vanuse, tegevuspiirangu ja osutatud teenuse mahu järgi (aasta jooksul)“ jäetakse välja veerud 4, 8 ja 12, kuhu tuli seni märkida muu piiranguga ja/või erivajadusega tugisikuteenus saajad. Aruannete esitajatele ei ole olnud üheselt selge, mida nendesse veergudesse tuleb märkida ning muu piiranguga inimesed on edaspidi võimalik tuletada, kui lahutada kõigist teenusesaajatest liikumis- ja nägemispiiranguga teenusesaajad.

Määruse nr 7 lisa 4 ehk aruandevormi „Koduteenus“ tabelis 3 „Koduteenust vahetult osutavate isikute arv (aruandeaasta lõpus)“ täpsustatakse rea 02 nimetust. Seni tuli reale 02 märkida koduteenust osutavad isikud, kes olid läbinud erialase väljaõppe, kuid kuna vastav eriala koduteenuse osutajatele puudub, sõnastatakse rida 02 koolitusena. Rea 02 uus nimetus on „sealhulgas läbinud vastava koolituse“.

Määruse nr 7 lisast 6 ehk aruandevormist „Lastekaitse kohaliku omavalitsuse üksuses“ jäetakse välja tabel 2 „Lastekaitsetööd tegevad ametnikud kohaliku omavalitsuse üksuses“. Andmed lastekaitsetööd tegevate ametnike arvu (sh täisajaga töötavate ja osaaajaga töötavate), koormuse, kõrghariduse olemasolu ja erialase ettevalmistuse (vastavus LasteKS §-le 19) kohta saadakse edaspidi regulaarselt iga aasta märtsikuu alguseks (eelmise aasta kohta) kogutava Rahandusministeeriumi personalistatistika kaudu, mis osaliselt dubleerib juba praegu S-veebi aruandevormi „Lastekaitse kohaliku omavalitsuse üksuses“ tabeliga 2 kogutavaid andmeid. Rahandusministeeriumi personalistatistika vormi täiendatakse vastavate andmeväljadega, et see kataks eespool kirjeldatud andmevajadused. Andmete kogumine lastekaitsetöötajate sotsiaaltöölase kõrghariduse ja muu hariduse kohta lõpetatakse.

Määruse nr 7 lisast 8 ehk aruandevormist „Sotsiaaltransporditeenus“ jäetakse välja tabel 2 „Sotsiaaltransporditeenuse korraldamine viisid kohaliku omavalitsuse üksuses (aruande aasta jooksul)“, kuna teenuse korralduse viiside esitamine senisel kujul ei ole vajalik. Tabelis 3 „Sotsiaaltransporditeenuse korraldamine kohaliku omavalitsuse üksuses (aruandeaasta jooksul)“ tõstetakse kokku read 01, 02, 03 ja 04, mille uueks nimetuseks saab „Teenust osutab KOVi või allasutuse töötaja“, kuna nii detailne teenuse osutamise liikide eristamine ei ole vajalik. Seni ridadel 01, 02, 03 ja 04 täpsustatud teenuse osutamise liike kirjeldatakse aruande juhendis.

Määruse nr 7 lisa 9 ehk aruandevormi „Tugisikuteenus“ tabelist 1 „Tugisikuteenuse saajad sihtrühma ja vanuse järgi (aruandeaasta jooksul)“ jäetakse välja rida 09 ja tabelist 4 „Teenuse osutamise kulud ja rahastamine (aruandeaasta jooksul)“ jäetakse välja rida 07 ehk rahvusvahelise kaitse saajad. Rida oli vajalik, et Ukraina kriisi alguses hinnata KOV-ide lisaressursi vajadust seoses rahvusvahelise kaitse saajatega. Tabelis 3 „Tugisikute arv“ täpsustatakse rea 04 „tugisikute arv kokku“ märkimist. Üks tugisik võib töötada nii pere, lapse kui täiskasvanu tugisikuna, seega võib rida 04 olla väiksem kui ridade 01, 02 ja 03 summa.

Määruse nr 7 lisast 10 ehk aruandevormist „Võlanõustamisteenus“ jäetakse välja tabel nr 2 „Teenust saanud isikud võlanõustamisteenust saama pöördumise põhjuste järgi (aruandeaasta jooksul)“. Tabel jäetakse välja andmete kogumise keerukuse ja vähese kasutussageduse tõttu. Praegusel kujul andmete kogumiseks vajadus puudub.

Määruse nr 7 lisa 12 ehk aruandevormi „Erihoolekandeteenused“ tabelis 4.1 „Erihoolekandeteenuste osutamise meditsiini- ja hügieenikulud (aruandeaasta jooksul)“ täpsustatakse esitatavate meditsiini- ja hügieenikulude konto numbrit. Ülemkonto 5522 „Meditsiini- ja hügieenikulud“ asemel kogutakse edaspidi andmeid alamkonto 552200 „Meditsiini- ja hügieenitarbed“ kohta, kuna pikaajalises hoolduses ei tohiks meditsiinitoodete arvestus tervishoiukulude jaoks sisaldada kindlustusmakseid, ekspertiise ega teenuseid, mis sisaldasid varem kogutud ülemkonto 5522 kulude sees. Sama täpsustus tehakse ka määruse nr 7 lisa 11 ehk aruandevormi „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“ tabeli 2 „Asendus- ja järelhooldusteenuse rahastamine ja kulutused isiku kohta kuus“ veerus 10 ja määruse nr 7 lisa 16 ehk aruandevormi „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ tabelis 5 „Teenuse osutamise kulud ja rahastamine (aruandeaasta jooksul)“. Määruse lisa 12 ehk aruandevormi „Erihoolekandeteenused“ tabelites täpsustatakse läbivalt ka kahe teenuse sõnastusi. Igapäevaelu toetamise teenus autismispektriga täisealisele inimesele ja ööpäevaringne erihooldusteenus autismispektriga täisealisele inimesele sõnastatakse ümber nii, et oleks arusaadav, et nende all oli varem ja on ka edaspidi mõeldud teenuseid, mida osutatakse autismispektrihäirega inimestele, kellel on pidev ja intensiivne äärmuslik kahjustav käitumine.

Määruse nr 7 lisast 16 ehk aruandevormist „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ jäetakse välja tabel 2 „Teenusesaajate liikumine (aruandeaasta jooksul)“, kuna tabeli täitmine on teenuseosutajate jaoks suur halduskoormus ja tabelis esitatud andmete kasutussagedus väike. Tulevikus on tabelis esitatud andmeid võimalik suures osas loodetavasti saada STARi kaudu. Seoses tabeli 2 väljajätmisega lisatakse eelmise aruandeaasta ja käesoleva aruandeaasta lõpu teenusesaajate koondandmete veerud tabelisse 1 „Teenusesaajad soo, vanuse ja dementsuse diagnoosi järgi (aruandeaasta lõpus)“. Määruse lisast 16 jäetakse välja ka tabelid 3 ja 7 ehk vastavalt „Teenusesaajad teenuse saamise kestuse järgi isiku kohta ja teenuse saamise aeg (aruandeaasta jooksul)“ ja „Päevahoiuteenuse saajad teenuse saamise kestuse järgi ja teenuse saamise aeg (aruandeaasta jooksul)“. Ühe isiku teenuse saamise keskmise aja (ööpäevades) ja aasta jooksul teenust saanud isikute arvu info (seni kajastatud ka tabelis 3) saab edaspidi tabelist 5 „Teenuse osutamise kulud ja rahastamine (aruandeaasta jooksul)“, kuna neid andmeid on küsitud kahes tabelis seni dubleerivalt (süsteem on ühest tabelist teise info kuvanud automaatselt). Tabelist 7 lisatakse aasta jooksul päevahoiuteenust saanud isikute info tabelisse 8 „Päevahoiuteenuse osutamise kulud ja rahastamine (aruandeaasta jooksul)“. Isikute teenuse saamise aeg kokku (päevades) sisaldub juba dubleerivalt ka tabelis 8. Tabelites 3 ja 7 seni automaatselt süsteemi poolt arvestatud näitajaid, näiteks ühe isiku teenuse saamise keskmine aeg (ööpäevades) ja ühe isiku teenuse saamise arvestuslik aeg (kuud aastas) tabelis 3 ning ühe isiku teenuse saamise aeg (päevi aastas) tabelis 7 on võimalik edaspidi andmete vajajatel ise tabelisse sisestatud andmete põhjal välja arvestada. Detailne teenuse saamise kestuse arvestus ööpäevades jäetakse välja ka tabelist 3a „Intervallhooldust (ajutist ööpäevaringset hooldust) saanud isikud teenuse saamise kestuse järgi (aruandeaasta jooksul)“. Tabelisse tekitatakse veerg, kuhu tuleb lisada vaid isikute teenuse saamise aeg kokku (ööpäevades). Teenusesaajate arvu ja teenuse saamise kordade arvu veerud jäävad tabelisse alles.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatused omavad mõju aruandeid esitavatele asutustele, KOV-idele ja aruannete esitamisega seotud riigiasutustele: Sotsiaalministeeriumile (edaspidi SoM), Sotsiaalkindlustusametile (edaspidi SKA) ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele (edaspidi TEHIK).

Aruandevormides tehtavate muudatuste eesmärk on kindlustada vajalike andmete olemasolu ja järjepidevus poliitikakujundamiseks ja rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks, sealhulgas koguda andmeid kooskõlas kehtestatud seadustega ning arvestada ühiskondlikke olulisi muutusi, mis mõjutavad ka poliitikakujundamist. Aruandevormide muudatuste puhul on jälgitud nullbürokratia eesmärki vähendada aruandlusest ja andmete edastamisest tingitud halduskoormust. Samuti on muudatuste tegemisel arvesse võetud 2025. aastal TEHIK-u, SKA, SoM-i ja TWN-i koostöös tehtud analüüsi „Sotsiaalhoolekande andmepõhise aruandluse mudeli loomine“ tulemusi. Kokku tehakse muudatusi kaheksas aruandevormis.

Muudatuste rakendamisel võib eeldada mõju esinemist riigivalitsemisele, sealhulgas riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, mõju majandusele, sealhulgas andmeesitajate halduskoormusele, ja mõju infotehnoloogilistele arendustele.

Mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati mõju nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk.

Mõju riigivalitsemisele, sealhulgas riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Mõju riigiasutuste korraldusele

Aruannete muudatustel on mõju SKA-le ja TEHIK-ule, kes korraldavad aruannete kogumist ja koondamist.

Mõju SKA-le ja TEHIK-ule seisneb selles, et asutused peavad tegema muudatusi aruandluskeskkonnas, et täitjatel oleks võimalik muudetud vorme täita ja neid esitada. SKA-lt eeldab see muudatuste tehnilist kirjeldamist, TEHIK-ult muudetud vormidega seotud IT-arenduste hankepartnerile edastamist ja mõlemalt nimetatud asutuselt lisaks aruandevormide testimist S- ja H-veebis. SKA-le tähendab see ka aruandeperioodil uute vormide juhendite muutmist ning asutuste ja KOV-ide nõustamise koormust.

Rahandusministeeriumile võib kaasneda eelkõige esimesel aastal väike töökoormuse kasv lastekaitsetööd tegevate ametnike andmete kogumisega riigi personalistatistika kaudu. Andmete esitajad võivad vajada nõustamist ja juhendamist andmeväljade täitmisel, kuid ebasoovitavate mõjude vähendamiseks toetab Sotsiaalministeerium Rahandusministeeriumit vastavate juhendite koostamisel.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju SKA ja TEHIK-u töökorraldusele oluline ja positiivne, kuna aruandluse maht väheneb. Ebasoovitav mõju Rahandusministeeriumile on väike.

Mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele

Muudatused aruandevormides „Isikliku abistaja teenus“, „Koduteenus“, „Lastekaitse kohaliku omavalitsuse üksuses“, „Sotsiaaltransporditeenus“, „Tugiisikuteenus“ ja „Võlanõustamisteenus“ puudutavad kõiki KOV-e, kuivõrd kõik nad on nende aruannete esitajad. Samuti on aruannete „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“, „Erihoolekandeteenused“ ja „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ muudatustest puudutatud need KOV-id, kellel endal on vastava teenuse osutamise asutus. Kuna muudatustega ühtegi vormi täiendavaid andmeid ei lisata, vaid vähendatakse esitatavate

andmete mahtu, on mõju KOV-ide jaoks valdavalt positiivne ja oluline töökoormuse vähenemise seisukohast. Lastekaitse aruandevormiga kogutavaid andmeid lastekaitsetööd tegevate ametnike kohta kogutakse edaspidi Rahandusministeeriumi personalistatistika kaudu ning lastekaitsetöötajate sotsiaaltöölase kõrghariduse ja muu hariduse andmete kogumine lõpetatakse. See vähendab andmete topelt esitamist ja seeläbi ka KOV-ide töökoormust andmete esitamisel. Ebasoovitavaid mõjusid KOV-idele muudatustega ei kaasne.

Mõju majandusele, sealhulgas andmeesitajate halduskoormusele

Muudatused vormis „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ on küllaltki suured ja halduskoormust vähendavad. Asutused ei pea enam märkima andmeid teenusesaajate liikumise kohta ega detailandmeid teenuse saamise kestuse kohta. Seega väheneb andmete esitamiseks kuluv aeg ja asutustel on võimalik suunata see ressurss ümber teenuse osutamiseks. Aruandevormide „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“ ja „Erihoolekandeteenused“ muudatused on vaid täpsustavad ega oma erilist mõju asutuste halduskoormusele.

Kokkuvõttes võib hinnata muudatusi väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse pakkujate jaoks positiivseteks ja olulisteks. Ebasoovitavaid mõjusid muudatustega ei kaasne.

Mõju infotehnoloogilistele arendustele

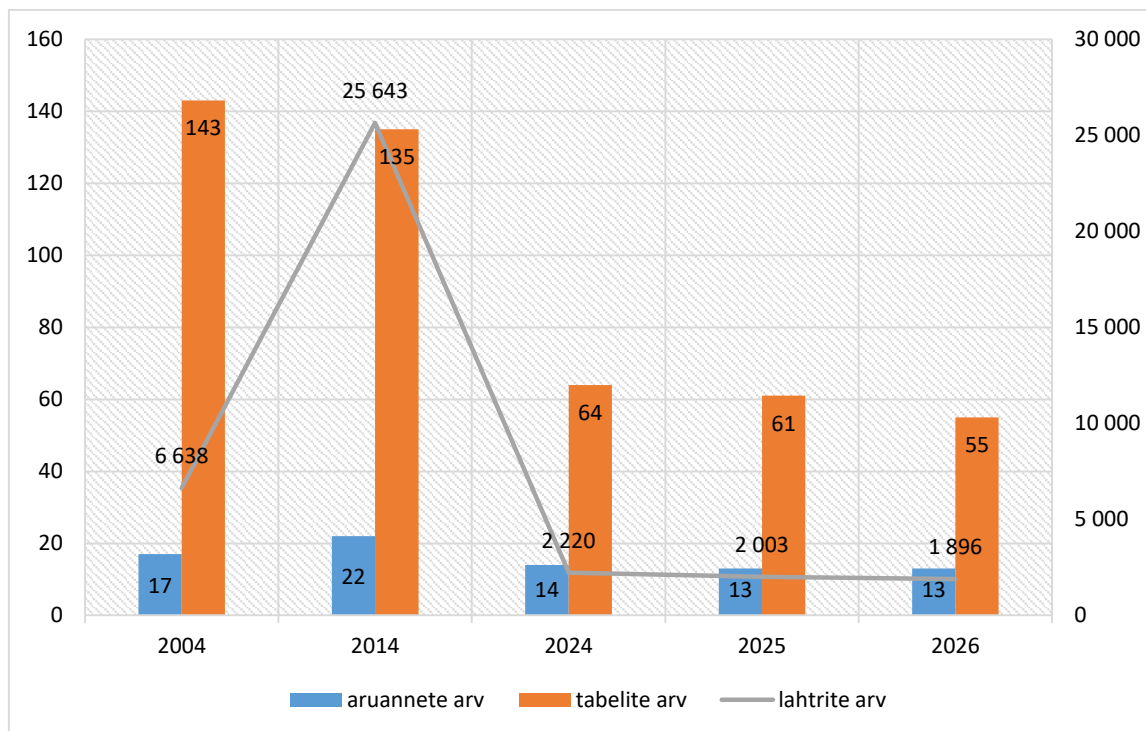
Aruandevorme täidavad andmeesitajad e-keskkondades (S-veeb ja H-veeb). Aruannete muudatuste või uute vormide loomise korral tuleb e-vorme ümber seadistada ja see eeldab e-keskkondade IT-arendust, mille korraldab TEHIK (arendushankega) koos SKA-ga. Vastavad e-arendused on regulaarses korras ette nähtud ja seega on mõju infotehnoloogilistele arendustele väheoluline.

Muudatuste koondmõju riigiasutuste töökoormusele ning ettevõtete ja kodanike halduskoormusele

Sotsiaalhoolekande aruandluse vorme on viimase 12 aasta jooksul vähendatud jõudsalt (joonis 1), lahtrite arv on aruannetes kokku vähenenud enam kui 14 korda (2014. aastal oli S- ja H-veebi aruannetes lahtreid enam kui 25 600, 2026. aasta aruannetes on lahtreid kokku 1896)¹. Kõige enam vähendati mahtu pärast aastaid 2016–2018, kui rakendus STAR ning toimetulekutoetuse ja asendushoolduse andmekorje sai minna enam registripõhiseks, kuid ka käesoleva määruse muudatused jätkavad sotsiaalvaldkonnas olnud pikemaajalist suunda vähendada esitatavate aruannete mahtu – võrreldes eelmise aastaga on lahtrite maht vähenenud üle 5%, millel on positiivne mõju KOV-ide töökoormusele ja asutuste halduskoormusele. Selle tingisid andmete esitamise mahu vähendamine kuues aruandevormis ja väiksemate täpsustuste tegemine kolmes aruandevormis. Soov on ka järgmistel aastatel aruannete vähendamise trendi jätkata ning liikuda andmete kogumisega registripõhisemaks, mis suuresti sõltub ka STAR2 arenduste valmimisest.

Joonis 1. Sotsiaalhoolekande aruannete (S- ja H-veeb) maht aastatel 2004, 2014, 2024, 2025 ja 2026

¹ Sotsiaalministeerium, 2025. Sotsiaalhoolekande aruandluse vormide mahu minianalüüs.



Allikas: Sotsiaalministeeriumi arvutused

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks tehtavad kulutused hõlmavad kulutusi aruannete elektrooniliseks (veebipõhiseks) kogumiseks, st aruande täitjatele aruandevormide veebikeskkonnas kättesaadavaks tegemine ja aruandevormides tabelitele tingimuste programmeerimine.

Hinnanguliselt võivad muudatuste tegemise kulutused olla eelmise aasta kogemust arvestades kuni 9000 eurot. Kulutused kaetakse TEHIK-u eelarvest S- ja H-veebi arendusteks kavandatud summast.

Määruse rakendamisega eeldatavaid tulusid otseselt ei teki, küll aga väheneb aruandeesitajate aruande täitmiseks kuluv aeg ja sellega seotud halduskoormus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Statistikaametile, Hoolekandeteenused AS-ile ning Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametile. Eelnõu kooskõlastasid Rahandusministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium ning Eesti Linnade ja Valdade Liit. Statistikaamet andis teada, et on eelnõuga tutvunud ja neil kommentaare ei ole.